

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Иzlази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 п. месечно. — Прегилата се шаље Корнелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примио да разашље овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

IV.

(Наставак.)

„Чисто ми је лакше било. Никад боље, што је капетан баш сада отишао. Бар ћу лакше моћи о мом спасењу премишљати.

„Кад се дечаци с гуцом врате, кажем им, да ми зготове вечеру, али да капетан не ће на вечеру доћи. Ово сам последње додао с тога, јер то значи, да се онда, кад капетана на вечери није (бар је тако на „Јозићу“ било) не штеди ништа, већ се добро једе и пије.“

Овде сада описује Коста прилично потанко доста богату вечеру на броду, и наставља даље овако:

„ После вечере почнем из нова мислити на моје спасење.

„Прочитам и опет писмо, па и по други пут и увек наравно свршим са постскриптумом. Помислим најпосле, не би ли ме како овај блажени постскриптум могао спасти? Не би ли се како дао изврнути? Дај да видимо! . . . „Слатки мој сине! За три месеца имаш ступити пред асентну комисију. За то би добро било, да се од лекара у Цариграду дадеш прегледати, ако можеш, да кући дођеш, ако не, моли капетана с моје стране, да ти на сваки начин при руци буде. Он ће ти за цело, у колико га ја из твојих писама познајем, као ваљан и поштен човек те услуге учинити“ . . . Пред „дадеш“ може се таман додати једно „не“, а пред речима „да кући дођеш“ има празна места, да се дода „већ“, а речи „ако не“ могу се и избрисати и закрмачити, та зар из пера не изиђе доста пута којешта, па зашто не би кад и кад и која крмача? . . . Прегледим још једанпут, поправим и прочитам „Живео!“ повикао сам самоме себи. „Камероте!“ викнуо сам дечку капетановом, „Камероте! пунч ми зготови, јер кад је Питагора због оне математичке

ситнице сто волова боговима заклао, могу и ја у славу овог мог красног проналаска попити пунч!“

„Па сад још једанпут на тевани прочитам постскриптум, који је овако гласио: „Слатки мој сине! За три месеца имаш ступити пред асентну комисију. За то би добро било, да се од лекара у Цариграду не дадеш прегледати, већ ако можеш, да кући дођеш. Моли капетана с моје стране, да ти на сваки начин при руци буде, и т. д. и т. д.“

„Сад је све у реду. Ово ћу писмо сутра капетану показати, па ако ме пусти — добро! Ако не — ићи ћемо конзулу, а конзул ће ме већ у ствари асентације кући послати.

„У овој радости заборавио сам, да је већ доцне, и да је време спавати, те се брже боље у постељу бацам . . .

„Кад сам се сутра дан пробудио и на „коврту“ изишао, али ведро небо, чист зрак па ни мало ветра. Сетим се, шта ми је капетан јуче заповедио, те рекнем „ноструму“ (првome међу морнарима), да се све уреди, јер ћемо се данас можда кренути. Сви морнари погледају ме уплашено, јер се томе нико није надао, и почеше са свију страна гунђати, — али капетанова реч била је светиња!

„Оставим их сада нека раде, што знаду, а ја се сиђем, да своје ствари у ред доведем, јер се нисам ни сумњао, да ћу се из брода искрцати.

„Тако! Сад је све у реду!“ говорио сам полу на глас, излазећи горе и трпајући кључеве од својих сандучића у џеп.

„Никад у бољем, — али камо ћете signoretto (млади господине)?“

„Обрнем се, а за мојим леђима капетан.

„Био сам изненађен његовим питањем, и не

знадох му ништа одговорити, кад ме он и по други пут запита:

„Камо? . . . Камо мислите? . . .“

„Шијор! Мислим . . . Хтео би Управо морам . . .“

„Но хоћемо ли чути већ једаред“ продере се он на једанпут, и ја приметих, да се почео срдити, те му без сваког муцања и заустезања одговорим:

„Шијор! Ја морам кући ићи.“

„Што? Кући? А за што морате? И ко вам је то допустио? . . .“

„Није ми нико допустио . . . Ви синоћ нисте били ту . . . А отац ме зове у ономе писму, што сте ми га јуче предали.“

„А за што вас зове?“

„Зове ме, јер ми је двадесет година, па сам доспео за војнике.“

„Где је то писмо? запита ме намргођено.

„Ма . . . не ћете моћи . . . српски је писано!“

„Капетан се насмеши. Мисли да ме је ухватио, а не зна, да се ја само с тога заустежем, да да се он мојој вештини не би досетио.

„По несрећи ја знам читати српски. Дајте га само амо!“

„Почнем тражити по свима џеповима, да не би мислио, е сам га спремио. На послетку га нађем — предам му га.

„Кад капетан прочита писмо, још се већма намргоди, па онда почне горе доле ходати, одакле се видило, да се колебао, док се најпосле не заустави пред-а-мног и не рече ми: „Е добро! Ићи ћете кући!“

„Чисто нисам могао веровати овим речима. Срце ми је од радости заиграло. Скоро да загрлим мога капетана, но опет се савладам и са свим снужено му одговорим: „Хвала шијор!“

„Капетан се сада насмеши, куцне ме са стране прстом по носу, што је био знак, да ће да говори, и започе овако:

„Станко! Ви ми тако жалосно захвалисте, као да вам је жао оставити ме, а бог зна, да ли имате узрока жалити. Ви од мене нисте никад лепе речи чули, — напротив, постунао сам с вама оптрије, но што је требало. Но што ћете, ја сам господар од више бродова, па сам научио да сваком заповедам и да ме свако слуша. Научио сам, да вичем и грдим, па још да ми се онда и капа скида. Ви то све добро знате, јер сте до-

ста претрпили од мене. Никад се истина противили нисте, али никад ми ни капе скидали нисте, а то се мени на вама допало. Па кад сте у Ливорну жито продавали, понудио вам се један, да откупљује жито, па да за то нико не зна. Ви сте истина били без и једне паре, па сте га ипак одбили . . . Знам ја све то добро . . . Исти се после и „ностроу“ нудио, па ми је овај све приповедио. То је друго, што ми се на вама допало. А треће, што ми се у вас допало, то је то, да се никад оцу своме нисте потужили. Ја сам вас због свега овога ценио, а данас вас и ценим и љубим, и с тога вам не као капетан, него као пријатељ велим, да вас са тешким срцем пуштам, али вам уједно као капетан заповедам, да онда, кад се вратите, ма где мој брод затекли, да на њега дођете. А сад ево вам двадесет франака. Идите с места на копно у Цариград, те распитајте, кад се пароброд за Галац креће, па се онда до вечере вратите.“

„То рекавши извади лујдор, стисне ми га у руке и оде.

„Чудан човек!“ мислио сам ја у себи, па онда се сиђем да се преобучем.

„Кад сам готов био, скочим у „гуц“, метнем се на крму, па вози . . . само да што пре крају доспем.

„Ево ме једном! . . . Teneo te terra! . . . Ништа ми се не љуља под ногом! . . . Погледам још једанпут „Јозића“ и нехотимице прошапутам Богданове речи: „Већ те моје очи не виђеле!“

„У Цариграду сам се сад распитао за брод, који у Галац вози. Брод се имао за један сат кренути, па онда опет после осам дана. Но тога дана било је за њега већ касно, морао је дакле осам дана провести у Цариграду.“

Пошто је тај дан до после подне у Цариграду провео, врати се пред вече по заповести капетановој.

„За две уре — тако пише у своме опису — стигнемо с паробродом у Бујукдере . . . Погледам међу бродове, и потражим очима „Јозића“, кад али — „Јозића“ нема. Не могу да верујем, али што више гледам, све мање сумње. Истрчим брже боље из пароброда, да се гдегод распитам. Кад ал' се сукобим са једним познатим трговцем, који ми рече, да је „Јозић“ одјадрио, јер је после подне дунуо добар ветрић.

„А моја роба!?“

„Ваша је роба у мене, а ево вам и ваше плате, што вам је оставио капетан.“ Примим новце и избројим 150 франака. Вере ми! Нисам се надао, да ће ми капетан 50 франака поклонити,

јер ја сам имао добити само стотину Дванаест дуката, то је других 150 франака . . . а са 300 франака да се красно 8 дана провести у Цариграду, и још поштено кући отићи!

(Наставиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Стриц“ позоришна игра у 5 чинова, написала принцеза саксонска Амалија, превео Јован Ђорђевић) приказана у четвртак 1 марта о г.

Женске се могу у многоме мерити с мушкима, и да им је одкуд из малена свестранијег образовања, не би уступале мушкима ни на једном пољу, а овако су доста једностране у опште, а да и не спомињем наше Срниње. У других народа покушавају женске, бар у неколико, огледати се и на књижевном пољу. А код нас? Врло, врло мало. Између других списатељица страних celebрити и име Амалије саксонске принцезе и управа нашег позоришта дала нам је у четвртак 1. марта прилике, да угледамо њену глуму на нашој позорници.

Како нисмо ову позоришну игру још никад видели, а ни читали, били смо љубопитни, да видимо, шта је у ствари и како изгледа ствар женскога духа. Мислили смо у напред, да ће бити што боље, или да ће бар стајати на нивоу осталих средњих глума; али, на жалост, то не можемо сад после представе ни помислити, а камо ли изрећи. Није само наше мњење, да је „Стриц“ Амалијин слаб умни производ, него и многих других, који ће ово потврдити. У целом комаду не можемо наћи јасне мисли. Не знамо управо, шта се хоће са стрипцем, шта ли са Аном, насторком Штирмеровичином. Изгледа нам, као да се на то ишло, како би се показао врло племенит, или можда и неки особенак стриц Ана нам је представљена са свим као неко неразумно дете, ма да је девојка са више од 20 година и ма да мајини девојка од 20 година у кући није дика. Левенберг је ветрењаст барон, и онет није; ми нисмо ни са њиме на чисто. Једина Штирмерова је представљена добро као уображена болесница, али само као болесница. Ридлер је несавршен, јер му се подмуклост и превара не оснива на добро промишљеном рачуну. Осим свега овога у делу нема скоро никаква делања. Да није Ридлерових планова, могли бисмо слободно рећи: у „Стрицу“ нема ни најмање радње. Па како је тек развучено и све, што долази, формално наиђе на човека неки умор. Заплега нема, а тако исто нема ничега, што би привлачило пажњу гледалаца. Тек на крају интересира нешто мало стричева освета и изненади публику карактеристиком својом. За превару казни стриц синовца тиме, што потписује брачни уговор и не прочитавши га, и што му враћа исплаћене менице. Но још се више изненади публика, кад сад Ана настави, кад се Ана одрече и љубавника и љубави, па даде руку стрицу место синовцу. Истина, она мотивује свој поступак то поштењем стричевим, а непоштењем синовчевим; по то је још мало, и није кад ро одвратити срце од срцета. У оваким се случајевима гледа свуда кроз копрену и никад се добро не види. Или можда и није било никакве љубави. И то може бити: та

Ана је ладна била непрестано. После свега овога мислимо, да је било доста, што је публика уживала двапут у принцезиној позоришној игри „Стрицу“.

Кад сама глума није као што треба, не да се ни приказати добро. Наши глумци, видило се то добро, дали су себи труда, да представе добро и да тиме попуне празнину, али све „всује.“ Та све су улоге млаке, и тако рећи силом створене, те се не даду ни извести као што треба. Г. Лукић је сада заступник неке врсте љубавника у нашем позоришном персоналу. Али како њему надају љубавне улоге, он зна најбоље. Човек, који вешто приказује старце, уједаред прелази у младог љубавника: из једног екстрема у други. Свуда он натезе, и свуда се труди, да што боље изведе, јер је рад да одржи глас, који је досад стекао као глумац. То му се мора признати. Само што се скоро свагда може приметити, да му представа није потпуна, а као барон Јулије Левенберг био је још непотпунији у свом приказу. Гђа Д. Ружићка је добро схватила уображену болесницу и вешто је приказала Штирмерову. Тако је исто извела и незадовољну женску. Г. Рајковић природном и добро промишљеном игром својом задовољио нас је потпуно. На похвалу му служи, што је јасно обележио игром својом све фазе, које му душа пролази, док на послетку у љубави Аниној не нађе своју срећу и задовољство. И остали су прилично приказивали, могло би се рећи боље, него што су им доносиле саме улоге, али као што рекосмо већ сама по себи слаба глума и поред најбоље воље не да се добро извести. С. М.

* (Добротворна представа). У суботу 10. марта даваће се у позоришту добротворна представа у корист потреских становника, који су страдали од поплаве. У тој ће представи суделовати српска народна позоришна дружина, мешовити зборови овдашње српске и мађарске велике гимназије и немачко певачко друштво „Dalárda“. За ту представу утврђен је овај ред: 1. „Ловчев опроштај“, од Менделсона, пева мешовити збор мађарске вел. гимназије. — 2. „Певајмо, браћо“, мушки збор од Хубера, пева немачко певачко друштво „Dalárda“. — 3. „На мору“, од Даворина Јенка, пева мешовити збор српске велике гимназије. — 4. „Грентгоар“, шаљива игра у 1. чину, од Т. Банвила, превео Ј. Ђорђевић. Приказују га чланови наше позоришне дружине. — 5. „Вечерње звоно“, песма за мушки збор, од Шторха, пева „Dalárda“. — 6. „Успомена на Фиред“ од Барталуша, пева мешовити збор велике гимназије мађарске. — 7. „Хај“, од Даворина Јенка, пева мешовити збор српске велике гимназије. Надамо се, да ће ова лепа и племенита цел, да се помогне неволницима, наћи достојна одзива у овдашњем грађанству.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

36. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 25.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 8. МАРТА 1879.

ПАРТИЈА ПИКЕТА.

Шаљива игра у једној радњи, по Фурнијеру и Мајеру с немачког превео Ф. Оберкнежевић.

О С О Б Е:

Шваље Рошферије	Ружић.
Анатол, син му	Марковић.
Мерсије, пре тога трговац	Рајковић.
Руџа, његова кћи	Б. Хаџићева.

Збива се у Паризу, у мерсијеревом кући.

За тим:

ШОЛБАТЈА.

Шаљива игра у једној радњи, с немачког превео Глиша Гершић.

О С О Б Е:

Барон Виљељ	Марковић.
Бароница	М. Рајковића.
Камуфле	Добриновић.
Јован, баронов слуга	Лукић.

Збива се у Паризу у кући барона Виљеља.

Због изненадне болести г. Л. Хаџићеве не може се приказати за данас заједно комад:
„Наши робови“.

У недељу 11. марта: „Ђаволови записници“. Драма у 3 чина. С француског.

БОЛУЈУ: Л. ХАЏИЋЕВА, РАЈЧЕВИЋ.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.